

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

กิจกรรมนิเทศนศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนานิเทศนศึกษา นักกิจกรรมนิเทศนศึกษาต่างยอมรับกันมากเป็นเวลานานว่าประสบการณ์นอกชั้นเรียนจะมีผลต่อการพัฒนาของนิเทศนศึกษา ทั้งในด้านการศึกษาและการพัฒนาตนเองของนิเทศนศึกษาในด้านต่างๆ โดยผ่านการทำกิจกรรม และการเป็นสมาชิกขององค์กรนิเทศนศึกษาต่างๆ (Winston, 1997) อย่างไรก็ตาม ยังมีนิเทศนศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาอีกจำนวนมากที่ไม่ได้เห็นประโยชน์ของกิจกรรมนิเทศนศึกษา และไม่ได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนิเทศนศึกษาอย่างจริงจัง ในปัจจุบัน มีนิเทศนศึกษาที่เห็นคุณค่า และสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิเทศนศึกษาน้อยลงไปเรื่อยๆ นิเทศนศึกษาหันไปมุ่งเน้นในด้านวิชาการและวิชาชีพมากกว่า ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิเทศนศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิเทศนศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อจะนำผลที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงนโยบายและการดำเนินงานทั้งในด้านกิจกรรมนิเทศนศึกษา และการพัฒนานิเทศนศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิเทศนศึกษาของนิเทศนศึกษาในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาตนเองของนิเทศนศึกษาที่ทำกิจกรรมในด้านต่างๆ 7 ด้าน ตามทฤษฎีของซิกเกอร์ริง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิเทศนศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิเทศนศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิเทศนศึกษาที่เป็นกรรมการองค์กรนิเทศนศึกษาต่างๆ ในปีการศึกษา 2540 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า

คุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
ธนบุรี จำนวน 2,869 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการองค์การนิสิตนักศึกษา จำนวน 863 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวนร้อยละ 30 โดยแบ่งสัดส่วนตามขนาดประชากรจริงของแต่ละสถาบัน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยพัฒนาจากแบบสำรวจ
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และแบบสำรวจการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาตามทฤษฎีของซิกเกอริง
แบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ซึ่งแบ่งย่อย
ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อคำถามให้นิสิตนักศึกษาเติมข้อความตามความเป็นจริง จำนวน 5 ข้อ
เกี่ยวกับประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ตำแหน่งในองค์การนิสิตนักศึกษา จำนวนองค์การนิสิตนักศึกษา
อื่นๆ ที่นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วม ประสิทธิภาพในการเป็นกรรมการองค์การนิสิตนักศึกษา เวลาที่นิสิตนักศึกษา
ใช้ในการทำกิจกรรมต่อสัปดาห์ ส่วนที่สองเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ที่ให้นิสิตนักศึกษาประเมิน
ระดับการปฏิบัติพฤติกรรมต่างๆ ของนิสิตนักศึกษาที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา
จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินตนเองของนิสิตนักศึกษาเพื่อสำรวจการพัฒนาตนเองของนิสิต
นักศึกษาใน 7 ด้านตามทฤษฎีของซิกเกอริง คือ การพัฒนาความสามารถ การจัดการกับอารมณ์ การพัฒนา
จากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ การสร้าง
เอกลักษณ์เฉพาะตน การพัฒนาเป้าหมาย และการพัฒนาความมีคุณธรรม ลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า
5 ระดับ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาระเมินตนเอง จำนวน 114 ข้อ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากนิสิตนักศึกษาตามสถาบันต่างๆ ทั้ง 9 แห่ง โดยสามารถ
เก็บแบบสอบถามคืนได้ทั้งหมด 784 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.85

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PW โดยทำการวิเคราะห์ตามลำดับ
ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี สาขาวิชา คณะแผนกเฉลี่ย
สะสม และที่พักอาศัย โดยการแจกแจงความถี่ ทาค่าร้อยละ และหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของเวลาที่ใช้ในการเดินทางไปกลับระหว่างที่พักกับสถานศึกษา

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ตำแหน่งในองค์กรนิสิตนักศึกษา จำนวนองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ ที่มีส่วนร่วม และประสบการณ์ในการเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ส่วนเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติบรรยาย ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยหาค่าเฉลี่ยรวม ค่าเฉลี่ยรายข้อ และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวม โดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ คือ เพศ ชั้นปี สาขาวิชา คะแนนเฉลี่ยสะสม ที่พักอาศัย ประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ตำแหน่งในองค์กรนิสิตนักศึกษา จำนวนองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ ที่มีส่วนร่วม และประสบการณ์ในการเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา

3. วิเคราะห์คะแนนการพัฒนาดตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ ด้วยค่าสถิติบรรยาย ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยหาค่าเฉลี่ยรวม ค่าเฉลี่ยรายข้อ และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนแต่ละด้าน โดยจำแนกตามตัวแปรต่างๆ คือ เพศ ชั้นปี สาขาวิชา คะแนนเฉลี่ยสะสม ที่พักอาศัย ประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ตำแหน่งในองค์กรนิสิตนักศึกษา จำนวนองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ ที่มีส่วนร่วม และประสบการณ์ในการเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา กับการพัฒนาดตนเองของนิสิตนักศึกษาทั้ง 7 ด้าน โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.6 มีอายุ 20 ปี มากที่สุด ร้อยละ 32.0 ส่วนใหญ่เป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 40.4 และศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยีมากที่สุด คือ ร้อยละ 40.2 มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.51 - 3.00 มากที่สุด ร้อยละ 44.5 ที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะอยู่หอพักเอกชน ร้อยละ 39.0 นิสิตนักศึกษาใช้เวลาเดินทางไปกลับระหว่างที่พักกับสถานศึกษาโดยเฉลี่ยวันละ 68.95 นาที

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า

นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นกรรมการในชมรมหรือชุมนุมฝ่ายกีฬา คิดเป็นร้อยละ 30.1 นิสิตนักศึกษามีตำแหน่งเป็นกรรมการมากที่สุด ร้อยละ 29.5 นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกในองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ นอกเหนือจากองค์กรที่ตนเป็นกรรมการอยู่ ร้อยละ 83.0 และไม่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ ร้อยละ 58.4 นิสิตนักศึกษาใช้เวลาในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 13.09 ชั่วโมง

ในการวิเคราะห์คะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา เท่ากับ 2.44 อยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ตามตัวแปรด้านสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาเพศชายมีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากกว่าเพศหญิง ได้คะแนน 2.49 ทั้งสองเพศอยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด คือ 2.67 อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก นิสิตนักศึกษาสาขาวิชามนุษยศาสตร์ และสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด คือ 2.47 อยู่ในระดับปานกลาง นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ ระหว่าง 2.01 - 2.60 และนิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป มีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด คือ 2.47 อยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง และนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย มีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด คือ 2.55 อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาตามตัวแปรด้านกิจกรรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหารมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด ได้คะแนน 2.76 อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นประธานหรือนายก มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด คือ 2.83 อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกขององค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ อีก 3 องค์กร มีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสูงสุด คือ 3.02 อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก และนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ มีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ โดยได้คะแนน 2.73 อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก

3. การพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา

3.1 การพัฒนาความสามารถ ในการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาความสามารถ พบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาความสามารถ เท่ากับ 2.49 อยู่ในระดับมีการพัฒนาปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาความสามารถตามตัวแปรด้านสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาเพศชายมีคะแนนการพัฒนาความสามารถมากกว่าเพศหญิง ได้คะแนน 2.50 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาความสามารถมากที่สุด คือ 2.59 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศาสตร์ นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์-กายภาพและเทคโนโลยี และนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีคะแนนการพัฒนาความสามารถเท่ากันและสูงกว่านิสิตนักศึกษาสาขาวิชามนุษยศาสตร์ โดยมีคะแนน 2.49 อยู่ในระดับมีการพัฒนาปานกลาง นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป มีคะแนนการพัฒนาความสามารถมากที่สุด คือ 2.73 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่บ้านญาติ มีคะแนนการพัฒนาความสามารถมากที่สุด คือ 2.52 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาความสามารถตามตัวแปรต่างๆ ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหาร มีคะแนนการพัฒนาความสามารถมากที่สุด คือ 2.59 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นประธานหรือนายก มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาความสามารถมากที่สุด คือ 2.63 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ อีก 3 องค์กร มีคะแนนการพัฒนาความสามารถสูงสุด คือ 2.80 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ มีคะแนนการพัฒนาความสามารถมากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ โดยได้คะแนน 2.60 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

3.2 การจัดการกับอารมณ์ ในการวิเคราะห์คะแนนการจัดการกับอารมณ์ พบว่า นิสิตนักศึกษา มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการจัดการกับอารมณ์ เท่ากับ 2.53 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการจัดการกับอารมณ์ตามตัวแปรด้านสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาเพศชายมีคะแนนการจัดการกับอารมณ์มากกว่าเพศหญิง ได้คะแนน 2.58 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการจัดการด้านอารมณ์มากที่สุด คือ 2.62 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาศาสนาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีคะแนนการจัดการกับอารมณ์สูงสุด คือ 2.61 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป มีคะแนนการจัดการกับอารมณ์มากที่สุด คือ 2.88 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่บ้านญาติ มีคะแนนการจัดการกับอารมณ์มากที่สุด คือ 2.58 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการจัดการกับอารมณ์ตามตัวแปรต่างๆ ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหาร มีคะแนนการจัดการกับอารมณ์มากที่สุด คือ 2.66 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นประธานหรือนายก มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการจัดการกับอารมณ์มากที่สุด คือ 2.70 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ อีก 3 องค์กร มีคะแนนการจัดการกับอารมณ์สูงสุด คือ 2.88 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ มีคะแนนการจัดการกับอารมณ์มากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ โดยได้คะแนน 2.60 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

3.3 การพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน ในการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน พบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน เท่ากับ 2.48 อยู่ในระดับพัฒนาปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันตามตัวแปรด้านสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาเพศชายมีคะแนนการจัดการกับอารมณ์มากกว่าเพศหญิง โดยได้คะแนน 2.49 ทั้งสองเพศมีคะแนนอยู่ในระดับพัฒนาปานกลาง นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป

มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันมากที่สุด คือ 2.56 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีคะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันสูงสุด คือ 2.58 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป มีคะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันมากที่สุด คือ 2.81 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่หอพักเอกชนมีคะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันมากที่สุด คือ 2.51 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันตามตัวแปรต่างๆ ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหาร มีคะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันมากที่สุด คือ 2.66 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นประธานหรือนายก มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันมากที่สุด คือ 2.60 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ อีก 3 องค์กร มีคะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันสูงสุด คือ 2.61 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในวัยการศึกษาอื่นๆ มีคะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันมากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ โดยได้คะแนน 2.56 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

3.4 การพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ ในการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ พบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ เท่ากับ 2.70 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะตามตัวแปรด้านสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาเพศหญิงมีคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะมากกว่าเพศชาย ได้คะแนน 2.73 ทั้งสองเพศมีคะแนนอยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะมากที่สุด คือ 2.79 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะสูงสุด คือ 2.81 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 3.01 - 3.50 มีคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะมากที่สุด คือ 2.78 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่หอพักของมหาวิทยาลัยมีคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะมากที่สุด คือ 2.75 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะตามตัวแปรต่างๆ ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหาร มีคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะมากที่สุด คือ 2.83 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นปฏิคม มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีคุณภาพมากที่สุด คือ 2.89 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ อีก 4 องค์กรมีคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีคุณภาพสูงสุด คือ 3.08 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ มีคะแนนการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีคุณภาพมากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ โดยได้คะแนน 2.79 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

3.5 การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน ในการวิเคราะห์คะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน พบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน เท่ากับ 2.55 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนตามตัวแปรด้านสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาศพชชามีคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนมากกว่าเพศหญิง โดยได้คะแนน 2.57 ทั้งสองเพศมีคะแนนอยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนมากที่สุด คือ 2.63 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยีมีคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนสูงสุด คือ 2.57 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป มีคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนมากที่สุด คือ 2.73 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่บ้านญาติ มีคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน มากที่สุด คือ 2.69 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนตามตัวแปรต่างๆ ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหาร มีคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนมากที่สุด คือ 2.62 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นฝ่ายศิลป์ มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนมากที่สุด คือ 2.76 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ อีก 3 องค์กรมีคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนสูงสุด คือ 2.87 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ มีคะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนมากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ โดยได้คะแนน 2.64 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

3.6 การพัฒนาเป้าหมาย ในการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาเป้าหมาย พบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาเป้าหมาย เท่ากับ 2.80 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาเป้าหมายตามตัวแปรด้านสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาศพชชามีคะแนนการพัฒนาเป้าหมายมากกว่าเพศหญิง โดยได้คะแนน 2.85 ทั้งสองเพศมีคะแนนอยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาเป้าหมายมากที่สุด คือ 2.86 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีคะแนนการพัฒนาเป้าหมายสูงสุด คือ 2.88 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มี

คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 หรือต่ำกว่า มีคะแนนการพัฒนาเป้าหมายมากที่สุด คือ 2.87 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่บ้านญาติและหอพักมหาวิทยาลัย มีคะแนนการพัฒนาเป้าหมายมากที่สุด คือ 2.86 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาเป้าหมายตามตัวแปรต่างๆ ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม นิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหาร และกรรมการชมรมหรือชุมนุม ฝ่ายบำเพ็ญประโยชน์ ได้คะแนนการพัฒนาเป้าหมายมากที่สุด คือ 2.82 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นปฏิคมและฝ่ายศิลป์ มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาเป้าหมายมากที่สุด คือ 2.97 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ อีก 4 องค์กรมีคะแนนการพัฒนาเป้าหมายสูงสุด คือ 3.23 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ มีคะแนนการพัฒนาเป้าหมายมากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ โดยได้คะแนน 2.88 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

3.7 การพัฒนาความมีคุณธรรม ในการวิเคราะห์คะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรม พบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาความมีคุณธรรม เท่ากับ 2.66 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมตามตัวแปรด้านสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาเพศชายมีคะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมมากกว่าเพศหญิง โดยได้คะแนน 2.67 ทั้งสองเพศมีคะแนนอยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาความมีคุณธรรมมากที่สุด คือ 2.75 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาสาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพมีคะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมสูงสุด คือ 2.75 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป มีคะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมมากที่สุด คือ 2.80 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่พักอยู่หอพักเอกชนและหอพักมหาวิทยาลัย มีคะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมมากที่สุด คือ 2.69 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมตามตัวแปรต่างๆ ในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหาร มีคะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมมากที่สุด คือ 2.81 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา มีคะแนนรวมเฉลี่ยของการพัฒนาความมีคุณธรรมมากที่สุด คือ 2.91 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ อีก 2 องค์กรมีคะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมสูงสุด คือ 2.80 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ ได้คะแนนการพัฒนาความมีคุณธรรมมากกว่านิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ โดยได้คะแนน 2.74 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก

เมื่อนำคะแนนการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาทั้ง 7 ด้าน มาหาค่าเฉลี่ย พบว่า ได้ค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนการพัฒนาตนเองเท่ากับ 2.60 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก โดยมีคะแนนสูงสุดในด้านการพัฒนาเป้าหมาย คือ 2.80 อยู่ในระดับมีการพัฒนามาก และมีคะแนนต่ำสุดในด้านการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน คือ 2.48 อยู่ในระดับมีการพัฒนาปานกลาง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ทั้งเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา สัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในทุกด้าน โดยที่คะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองทั้ง 7 ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่เวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษานั้นสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับการพัฒนาตนเองเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาสูงกว่าค่าความสัมพันธ์กับเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .2244(สัมพันธ์กับการจัดการกับอารมณ์) และ .4803(สัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถ) อยู่ในระดับสัมพันธ์น้อยถึงปานกลาง ในขณะที่ค่าความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ นั้น อยู่ระหว่าง .0756(สัมพันธ์กับการพัฒนาเป้าหมาย) และ .1461(สัมพันธ์กับการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน) ซึ่งอยู่ในระดับสัมพันธ์น้อย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร ดังได้เสนอมาแล้วข้างต้น สามารถนำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สถานภาพของนิสิตนักศึกษา

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่านิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ในทุกช่วงคะแนน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่ทำการศึกษาในปี 2534 นอกจากนี้ การทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครไม่เอื้อต่อนิสิตนักศึกษาหญิงเท่าที่ควร โดยเฉพาะสำหรับนิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้พักอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัย เนื่องจากการทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษา มักจะต้องทำในเวลาหลังเลิกเรียน

ทำให้ต้องกลับบ้านค่ำ นิสิตนักศึกษาหญิงจึงมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาน้อยกว่า แม้ว่าในการวิจัยครั้งนี้จะพบว่าเวลาที่นิสิตนักศึกษาใช้ในการเดินทางระหว่างที่พักกับสถานศึกษา จะมีค่าเฉลี่ยเพียง 68.95 นาที เท่านั้น ซึ่งจัดว่าน้อยเมื่อเทียบกับการเดินทางในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีปัญหาด้านการจราจรมาก แต่การที่ค่าเฉลี่ยออกมาน้อยเนื่องจากนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น ส่วนใหญ่พักอยู่ในหอพักเอกชนหรือหอพักมหาวิทยาลัย ซึ่งใช้เวลาในการเดินทางน้อย ส่วนในด้านสาขาวิชา ซึ่งพบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาศาสาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยีนั้น ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะในการวิจัยครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าทั้ง 3 แห่ง ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการเรียนการสอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี ทำให้จำนวนนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นมีจำนวนนิสิตนักศึกษาในสาขานี้มากตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันนิสิตนักศึกษาศาสาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์มักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากอยู่แล้วในสถาบันอุดมศึกษาหลายๆ แห่ง

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

พบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นกรรมการในชมรมหรือชุมนุมฝ่ายกีฬา ซึ่งเหตุผลที่ทำให้เป็นเช่นนี้ก็เพราะในสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง 9 แห่งที่ศึกษานั้นมีชมรมหรือชุมนุมด้านกีฬาเป็นจำนวนมากที่สุด และในการเก็บข้อมูลนั้นเก็บจากการกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา สักส่วนของกรรมการกับสมาชิกหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของแต่ละองค์กรนั้นไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กันก็ได้ ดังจะเห็นได้จากจากการสำรวจของชมรมมหาวิทยาลัย พบว่า องค์กรกิจกรรมระดับสถาบันที่มีนิสิตนักศึกษาเป็นสมาชิกมากที่สุด คือ องค์กรกิจกรรมประเภทกีฬาเพื่อประโยชน์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรนิสิตนักศึกษาเพียงองค์กรเดียว คือ องค์กรที่ตนเป็นกรรมการอยู่เท่านั้น ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้ ก็เนื่องจากนิสิตนักศึกษาโดยทั่วไปนั้นมีหน้าที่หลัก คือ การเรียนอยู่แล้ว การที่จะสามารถทำกิจกรรมพร้อมๆ กันไปโดยเข้าไปทำกิจกรรมในหลายๆ องค์กรในเวลาเดียวกันนั้นเป็นเรื่องยาก นิสิตนักศึกษาที่จะสามารถแบ่งเวลาในการเรียน และการทำกิจกรรมหลายๆ อย่างพร้อมๆ กันนั้น จึงมีจำนวนน้อย

เมื่อวิเคราะห์เวลาที่นิสิตนักศึกษาใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาใช้เวลาในการทำมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 13.09 ชั่วโมง หรือประมาณวันละ 2 ชั่วโมง ซึ่งไม่ได้ันับว่ามากเท่าไรนัก นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์คะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ซึ่งวัดได้จากข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยให้นิสิตนักศึกษาประเมินระดับการปฏิบัติพฤติกรรมของตนเองนั้น ยังแสดงให้เห็นด้วยว่า นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งที่นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นเป็นกรรมการ เป็นผู้บริหาร หรือเรียกได้ว่าเป็นผู้นำของนิสิตนักศึกษาทั้งหมดที่ทำกิจกรรม เป็นกลุ่มที่ต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะผู้ชมเท่านั้น จึงน่าจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

นิสิตนักศึกษาอยู่ในระดับมากขึ้นไป ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับสภาพในปัจจุบันที่ว่า กิจกรรมนิสิตนักศึกษาค่อนข้างชบเซา นิสิตนักศึกษาไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ดังที่ทบวงมหาวิทยาลัย(2538) ให้เหตุผลไว้ว่า สาเหตุหนึ่งก็เนื่องจากสภาพสังคมมุ่งเน้นการแข่งขัน การเอาตัวรอด สนใจแต่วิชาการวิชาชีพ อย่างเดียว นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษา ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการร่วมกิจกรรมอีกด้วย

ในการเปรียบเทียบคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาตามตัวแปรสถานภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษาเพศชายมีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากกว่าเพศหญิง ซึ่งผลที่ได้ก็เป็นไปในทางเดียวกัน ว่ามีนิสิตนักศึกษาเพศชายทำกิจกรรมมากกว่า และมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าเพศหญิง ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในการอภิปรายผลเกี่ยวกับสถานภาพของนิสิตนักศึกษา ผลดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยของ นภาพร แก้วนิมิตชัย(2539) ด้วย ที่ว่า นิสิตนักศึกษายชายและนิสิตนักศึกษาหญิงมีวัฒนธรรมแตกต่างกันในวัฒนธรรมกิจกรรมนิยม โดยที่นิสิตนักศึกษายชายมีวัฒนธรรมด้านนี้สูงกว่านิสิตนักศึกษาหญิงที่ระดับ .05 ในขณะที่ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาตามสาขาวิชานั้น พบว่า นิสิตนักศึกษาสาขาวิชา มนุษยศาสตร์ และนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากกว่านิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและเทคโนโลยี และนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยที่นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษา น้อยที่สุด ซึ่งผลดังกล่าวก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพฑูรย์ สีนลวรัตน์(2530) ที่พบว่า นิสิตนักศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาอื่นๆ มีแนวโน้มในทางเก็บตัวสูง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก ธรรมชาติของหลักสูตรที่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชา และการเข้าห้องทดลอง การใช้ชีวิตส่วนใหญ่จึงออกมาในรูป การแยกตัวออกจากสังคม จึงมีผลให้เข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่าสาขาอื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีส่วนร่วมตามชั้นปี พบว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด ในขณะที่ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยที่สุด ซึ่งก็น่าจะเป็นเพราะนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไปนั้น มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมนิสิตศึกษามาก่อนแล้ว สามารถจัดแบ่งเวลาได้ดีกว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเพิ่งจะเข้ามาใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา ต้องปรับตัวในด้านอื่นๆ อีกมาก ในด้านที่พักอาศัยนั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การที่นิสิตนักศึกษาพักอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย จะเอื้อต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษา จะพบว่า นิสิตนักศึกษาที่อยู่หอพักมหาวิทยาลัยมีคะแนนการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด คือ 2.55 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก ผลการวิจัยนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภ สุวรรณดี(1995) ที่พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างปริมาณการ เข้าร่วมกิจกรรมนิสิตศึกษากับจำนวนชั่วโมงที่นิสิตนักศึกษาใช้ในการเดินทางจากที่พักไปยังมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ การทำกิจกรรมในด้านการบริหาร การมีตำแหน่งเป็นผู้นำในองค์กรนิสิตนักศึกษา การเป็นสมาชิกองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ ด้วย และการที่เคยเป็นกรรมการในองค์กรนิสิตศึกษามาก่อน

ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาด้วยกัน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เป็นกรรมการในองค์กรด้านบริหาร นิสิตนักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นประธาน หรือนายก นิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ ด้วย อีก 3 องค์กร และนิสิตนักศึกษาซึ่งเคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษาในปีการศึกษาก่อนๆ จะมีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ในตัวแปรเดียวกัน โดยมีคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม นิสิตนักศึกษายู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก

3. การพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นิสิตนักศึกษามีการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับพัฒนามาก ใน 5 ด้าน คือ การจัดการกับอารมณ์ การพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน การพัฒนาเป้าหมาย และการพัฒนาความมีคุณธรรม และมีการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับพัฒนาปานกลางใน 2 ด้าน คือ การพัฒนาความสามารถ และการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาคือกัน โดยมีคะแนนการพัฒนาเป้าหมายมากที่สุด คือ 2.80 และ คะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาคือกันน้อยที่สุด คือ 2.48 ผลการศึกษาเป็นไปตามทฤษฎีของซิกเกอริง ซึ่งเป็นทฤษฎีทางจิตสังคม และมองการพัฒนาว่าเป็นลำดับขั้นของการพัฒนา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในด้านความคิด ความรู้สึก การประพฤติ ค่านิยม และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ และตัวนิสิตนักศึกษาเอง(Chickering & Reisser, 1993) การพัฒนาทั้ง 7 ด้านนี้ จึงมีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกัน โดยที่ไม่จำเป็นว่านิสิตจะต้องพัฒนาเป็นขั้นตอน และไม่จำเป็นว่าจะต้องพัฒนาในด้านหนึ่ง ด้านใดมากกว่าด้านอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการพัฒนาของซิกเกอริงนั้นมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งพัฒนามาจากลำดับขั้นตอนของการด้านจิตสังคมในตัวมนุษย์ ของอีริคสัน ที่ว่า นิสิตนักศึกษามีอายุอยู่ในขั้นพัฒนาความรู้สึกในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เมื่อมาพิจารณา คะแนนการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนที่วิเคราะห์ได้ในการศึกษาข้อนี้ก็พบว่า มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 และมีค่าอยู่กึ่งกลางระหว่างการพัฒนาทั้ง 7 ด้าน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยรวมของการพัฒนาตนเองของ นิสิตนักศึกษาในทุกด้านนั้น เท่ากับ 2.60 ซึ่งอยู่ในระดับมีการพัฒนามาก ในที่นี้ จึงสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีการพัฒนาตนเองตามทฤษฎีของซิกเกอริงอยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตามตัวแปรสภาพภาพจะพบว่า นิสิต นักศึกษาเพศชายมีคะแนนการพัฒนาตนเองสูงกว่านิสิตนักศึกษาหญิงเกือบทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา สภาวะการเป็นผู้นำของนิสิตนักศึกษาของ Moriarty(1995) ซึ่งพบว่า นิสิตนักศึกษาชายจะมีคะแนนสูงกว่า นิสิตนักศึกษาหญิงในการพัฒนาความเป็นผู้นำ และความสามารถในการมีอิทธิพลต่อคนอื่น อย่างไรก็ตาม ในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในครั้งนี้ พบว่า นิสิตนักศึกษาหญิง

มีคะแนนสูงกว่าเพศชายในด้านการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ ซึ่งผลดังกล่าวก็สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Abbot(1988) ที่พบว่า เพศหญิงมีผลต่อวุฒิภาวะในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป มีคะแนนการพัฒนาตนเองมากที่สุด ในการพัฒนาทั้ง 7 ด้าน ผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องทำให้นิสิต นักศึกษาเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หรือ นิสิตนักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาจึง ต้องมีการพัฒนาสูงกว่า นิสิตนักศึกษาในชั้นปีที่ 1 ที่เพิ่งเข้าสู่สังคมอุดมศึกษา ดังที่ ชิตารัตน์ บุญนุช(2528) ได้กล่าวไว้ว่า ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาจะค่อยๆ หล่อหลอมนิสิตนักศึกษาให้เกิดการพัฒนาตนเองให้ถึงขั้น สูงสุด สำหรับการที่นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีคะแนนการพัฒนาตนเองสูงกว่า นิสิต นักศึกษาสาขาวิชาอื่นในด้านต่างๆ เกือบทุกด้านยกเว้นการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนนั้น น่าจะอธิบาย ได้ว่า นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่ทำงานด้วยนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง ทั้งนี้เพราะ โดยปกติ แล้วนิสิตนักศึกษาสาขาวิชานี้จะค่อนข้างเก็บตัว มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ น้อย ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่ทำงานจึงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดแบ่งเวลา วางแผน การเรียน ซึ่งต้องทั้งเรียนและฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น เพื่อมาร่วมทำกิจกรรมได้ จึงน่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ มีคะแนนการพัฒนาตนเองสูง ผลในเรื่องนี้สอดคล้องกับการที่นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ใน ระดับ 3.51 ขึ้นไป มีคะแนนการพัฒนาตนเองสูงกว่า นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วงอื่นๆ เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ และการพัฒนาเป้าหมาย ซึ่งการที่ เป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะนิสิตนักศึกษาที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก มักจะมีความมั่นใจในตนเองสูง ซึ่งจะพัฒนาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน จึงมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ สูงไปด้วย โดยเฉพาะเป็นผู้ที่แม้ว่าจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา แต่ก็ยังรักษาผลการเรียน ให้อยู่ในระดับที่ดีมากได้ ในขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มในการแยกตัวจากเพื่อนๆ มากกว่า นิสิตนักศึกษาคนอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม เพราะแม้ว่าจะทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาร่วมกัน แต่การที่มีลักษณะเป็นคนมุ่งเรียน มากกว่า นิสิตนักศึกษาเหล่านี้ก็จะสัมพันธ์กับเพื่อนน้อยกว่าคนอื่นๆ โดยอาจใช้เวลาว่างในการทำบ้าน อ่านหนังสือ ทบทวนบทเรียน หรือเข้าห้องสมุด มากกว่าพูดคุยในเรื่องส่วนตัวกับเพื่อนๆ นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาที่เรียนดีอาจมีเป้าหมายในการเรียนต่อมากกว่าที่จะมีการพัฒนาเป้าหมายตามลักษณะที่ซิกเกอร์ริง ได้บรรยายไว้ คือ จะต้องมีการวางแผนอาชีพ ความสนใจส่วนตัว และความผูกพันต่อบุคคลและ ครอบครัว(Chickering & Reisser, 1993) ซึ่งหากนิสิตนักศึกษาสนใจการเรียนมากกว่าด้านอื่นๆ ก็อาจ ทำให้พัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาเป้าหมายไม่มากเท่าที่ควร

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ ตามที่พัก อาศัย พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ไม่ปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาที่พักอยู่บ้านบิดามารดามีคะแนนการพัฒนา สูงสุดในด้านใดเลย ในขณะที่นิสิตนักศึกษาที่พักบ้านญาติมีคะแนนการพัฒนาสูงสุดในการพัฒนาความ สามารถ การจัดการกับอารมณ์ การพัฒนาเป้าหมาย และการพัฒนาความมีคุณธรรม นิสิตนักศึกษาที่พัก

อยู่หอพักเอกชนก็มีคะแนนการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกันและการพัฒนา เป้าหมายสูงสุด และนิสิตนักศึกษาที่พักในหอพักมหาวิทยาลัยก็มีคะแนนการพัฒนาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นสูงสุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้ที่พักอยู่กับบิดามารดาจะยังมีความเป็นอิสระน้อย มีความสามารถในการ แก้ไขปัญหาส่วนตัวน้อยกว่านิสิตนักศึกษาที่ต้องดูแลตนเอง นิสิตนักศึกษาจะยังคงมีความผูกพันกับบิดามารดาอยู่มาก ยิ่งขาดการพัฒนาในการที่จะรู้จักไว้วางใจผู้อื่นให้มากขึ้น การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ยั่งยืน ซึ่งหาก นิสิตนักศึกษายู่บ้านญาติ ก็จะต้องรู้จักปรับตัว รู้จักการวางตัวให้เหมาะสม มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับญาติ หากนิสิตนักศึกษายู่หอพัก ก็จะต้องรู้จักสนิทสนมกับเพื่อนมากขึ้น มีความเป็นอิสระจากครอบครัวมากขึ้น และเริ่มรู้จักวางแผนชีวิตของตนเอง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ซิกเกอรังกล่าวว่านิสิตนักศึกษาจะต้อง เกิดการพัฒนาในช่วงที่ศึกษาในสถานบันอุดมศึกษา

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ มาเปรียบเทียบกัน ตามตัวแปรต้นตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา คือ ประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ตำแหน่งใน องค์การนิสิตนักศึกษา จำนวนองค์การนิสิตนักศึกษาอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมด้วย และประสบการณ์ในการเป็น กรรมการองค์การนิสิตนักศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมประเภทองค์การบริหารมีคะแนน การพัฒนาตนเองสูงสุดในทุกด้าน ผลที่ปรากฏดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมประเภทนี้ เพราะ องค์การด้านบริหาร ซึ่งประกอบด้วยสโมสรนิสิตนักศึกษา หรือองค์การนิสิตนักศึกษา และสภานิสิตนักศึกษานั้น จัดได้ว่าเป็นกิจกรรมของผู้นำของนิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษากลุ่มต่างๆ ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมประเภทนี้เป็นศูนย์กลางควบคุมกิจกรรมนิสิตศึกษาประเภทอื่นๆ ของสถาบันอีกทอดหนึ่ง เป็น กลไกของสถาบันอุดมศึกษาในการให้การสนับสนุน และควบคุมการดำเนินกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาทั้ง สถาบัน(สำเนา ขจรศิณี, 2538) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านบริหารและปกครอง ซึ่งจำลองแบบการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยในชีวิตจริงเช่นนี้ จึงทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดการพัฒนาเป็นอันมาก ประเด็นที่ น่าสนใจอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับภาวะการเป็นผู้นำนิสิตนักศึกษาอีกประการหนึ่ง ซึ่งค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ก็คือ การดำรงตำแหน่งผู้นำนิสิตนักศึกษา ซึ่งในที่นี้ก็คือ ตำแหน่งประธานหรือนายกนั้นก็เป็นผู้ที่ส่ง ผลดีต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาเช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาตนเอง ในด้านต่างๆ ของนิสิตนักศึกษาตามตำแหน่งในองค์การนิสิตนักศึกษาแล้ว จะพบว่าตำแหน่งที่มีคะแนน การพัฒนาตนเองสูงสุดในด้านต่างๆ หลายด้าน ก็คือ ตำแหน่งประธานหรือนายกนั่นเอง โดยที่มีคะแนน การพัฒนาสูงสุดในด้านการพัฒนาความสามารถ การจัดการกับอารมณ์ และการพัฒนาจากความเป็นตัว ของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน ในขณะที่ตำแหน่งอื่นๆ บางตำแหน่งก็มีคะแนนสูงสุดในการพัฒนาตนเอง ของนิสิตนักศึกษางานเช่นกัน แต่จะไม่มากเท่าตำแหน่งประธานหรือนายก ผลดังกล่าวสอดคล้องกับที่ จีรวรรณ กลองแก้ว, อิสระ สุขแสง และสุทธิชัย จันทมูล (อ้างถึงใน สัมพันธ์ มีคง, 2539) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่ได้คิดหรือคิดสร้างสรรค์ในงานกิจกรรมต่างๆ จะอยู่ในกลุ่มหัวหน้าหรือผู้นำนิสิตนักศึกษา ส่วนนิสิต นักศึกษาคนอื่นๆ เป็นเพียงผู้ตามหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมคนหนึ่งเท่านั้น หรือจากผลการวิจัยของ

Moriarty(1995) ที่พบว่า การเป็นประธานองค์กรนิสิตนักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาความเป็นผู้นำ และทักษะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างที่เรียนในสถาบันอุดมศึกษา การที่นิสิตนักศึกษาเป็นผู้นำจะทำให้มีโอกาสในการคิด การสร้างสรรค์ หรือการวางแผนงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา มากกว่ากรรมการคนอื่นๆ หรือสมาชิกในองค์กรนิสิตนักศึกษา จึงน่าจะทำให้นิสิตนักศึกษาเหล่านี้ได้พัฒนาตนเองมากกว่าคนอื่นๆ

การมีส่วนร่วมในองค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ ด้วย นอกเหนือไปจากองค์กรที่นิสิตนักศึกษาเป็นกรรมการอยู่นั้น ก็น่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้ว่านิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนการพัฒนาตนเองสูงสุดในทุกๆ ด้าน เป็นนิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในองค์กรนิสิตนักศึกษาเพียงองค์กรเดียว เท่านั้น แต่เป็นนิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกขององค์กรนิสิตนักศึกษาอื่นๆ ด้วยอีก 2 - 4 องค์กร นอกจากนี้ ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่น่าจะมีบทบาทสำคัญอีกตัวแปรหนึ่งก็คือ ประสบการณ์ในการเป็นกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา เพราะเมื่อเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ ระหว่างนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการในปีการศึกษาก่อนๆ กับนิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเป็นกรรมการ พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการในปีการศึกษาก่อนๆ นั้นมีคะแนนสูงกว่าในการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาทั้ง 7 ด้าน ทั้งนี้เพราะนิสิตนักศึกษาที่เคยเป็นกรรมการองค์กรนิสิตศึกษามาก่อนนั้น ถือได้ว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักธรรมชาติและระบบการทำงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาดีกว่า ได้ผ่านการฝึกฝนมาแล้ว จึงเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ด้วย ดังที่ สำนาว์ ขวรคิลปี(2538) ได้ให้ทรรศนะว่า การเรียนรู้จากการทำงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสทำงานเป็นเวลานานพอสมควร ผลการศึกษาในเรื่องนี้ จึงแสดงให้เห็นด้วยว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษานั้น จะมีผลต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตศึกษามากขึ้นด้วยหากนิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมนิสิตศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและจากประสบการณ์ที่ผ่านมา และสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน และพัฒนาการทำงานของตนเองให้ดีขึ้นด้วย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า ทั้งเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา สัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา โดยที่เวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษาสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เกือบทุกด้าน ยกเว้นกับการจัดการกับอารมณ์ ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมกับคะแนนการพัฒนาตนเองของนิสิตศึกษานั้นอยู่ระหว่าง .0756 - .1461 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่คะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

นิสิตนักศึกษาที่สัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาทั้ง 7 ด้าน และค่าความสัมพันธ์ที่น้อยอยู่ระหว่าง .2244 - .4803 ซึ่งอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในแต่ละด้าน จะพบว่า กรณีที่ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรนี้ สูงสุดก็คือ ความสัมพันธ์กับการพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน ในขณะที่ความสัมพันธ์กับคะแนนการพัฒนาเป้าหมายนั้น มีค่าน้อยที่สุด ผลการวิจัยสอดคล้องกับลักษณะของการพัฒนาทั้ง 2 ด้านนี้ ตามทฤษฎีของซิกเกอริง นั่นคือ นิสิตนักศึกษาที่ใช้เวลาในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก แสดงว่ามีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีอิสระในการบริหารเวลาของตนเองในการทำกิจกรรมต่างๆ และยังมีใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่ใช้เวลาในการทำกิจกรรมน้อยกว่า ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่สามารถกลับบ้านค่ำได้ ไม่มีเพื่อนมาทำกิจกรรมด้วยกันจึงไม่อยากอยู่ทำกิจกรรม เป็นต้น ในขณะที่ในการพัฒนาเป้าหมายนั้น นิสิตนักศึกษาจะต้องพัฒนาไปสู่การสร้างสมดุลระหว่างการเรียนหรือการทำงาน งานอดิเรก สังคม และครอบครัว ดังนั้น การใช้เวลาในการทำกิจกรรมมาก จึงไม่ได้เป็นสิ่งที่จะบ่งบอกถึงการพัฒนาในด้านนี้ได้มากนัก เพราะหากใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากเกินไป จนทำให้เสียการเรียน หรือไม่สนใจที่จะแบ่งเวลาให้ครอบครัว ก็ถือว่ามีการพัฒนาเป้าหมายน้อยได้

ในการเปรียบเทียบค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับคะแนนการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในแต่ละด้าน พบว่า คะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถสูงสุดและสัมพันธ์กับการจัดการกับอารมณ์ต่ำสุด โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .4803 และ .2244 ตามลำดับ หากพิจารณาพฤติกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการสำรวจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในการวิจัยครั้งนี้แล้ว จะพบว่า เป็นพฤติกรรมที่ช่วยฝึกความเป็นผู้นำ การพัฒนาความคิด การแสดงความคิดเห็น การให้ความสนใจเรื่องการเมืองและสังคม รวมไปถึงการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหวในเรื่องกิจกรรมนิสิตนักศึกษา การสังสรรค์กับเพื่อนๆ การศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการทำกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ย่อมส่งผลให้นิสิตนักศึกษาเกิดการพัฒนาคอร์ปในทุกองค์ประกอบของการพัฒนาความสามารถตามทฤษฎีของซิกเกอริง นั่นคือ การพัฒนาด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคม และการมีความมั่นใจในตนเอง ในขณะที่เดียวกันพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ ไม่ได้ส่งผลชัดเจนนักต่อการจัดการกับอารมณ์ เพราะไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ต่างๆ มากเท่าไรนัก จึงสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้น้อย

ข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา (The Theory of Student Involvement) ของแอสติน(1984) ซึ่งใช้เป็นกรอบในการวิจัย ที่มีเนื้อหาว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการใช้ร่างกายและแรงใจเข้าไปสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ และการมีส่วนร่วมนั้นมีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จะเห็นได้ว่า ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่วัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามีทั้งตัวแปรเชิงปริมาณ

และตัวแปรเชิงคุณภาพหรือคุณลักษณะ ตัวแปรเชิงปริมาณของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในที่นี้ก็คือ เวลาที่นิสิตนักศึกษาใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ซึ่งวัดออกมาได้เป็นจำนวนชั่วโมงที่ทำกิจกรรมต่อสัปดาห์ ส่วนตัวแปรในเชิงคุณภาพหรือคุณลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษานั้นก็คือ คะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ซึ่งได้มาจากค่าเฉลี่ยของผลรวมคะแนนการประเมินการปฏิบัติพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในลักษณะต่างๆ ของนิสิตนักศึกษา และผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็พบว่า ตัวแปรทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา โดยที่คุณภาพของการมีส่วนร่วมนั้นสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา มากกว่าปริมาณการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยครั้งนี้ จึงแสดงให้เห็นชัดเจนว่า การใช้เวลาในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา โดยที่ไม่ได้มีส่วนในการทำอะไรให้กับองค์กรนิสิตศึกษานั้น ไม่ได้เป็นสิ่งที่จะทำให้ นิสิตนักศึกษาเกิดการพัฒนาได้เท่าไรนัก ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่ใช้ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต นักศึกษาสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของนิสิตศึกษาน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสภาพแวดล้อมของ นิสิตนักศึกษาไทย การที่นิสิตนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังคงผูกพันกับครอบครัวมากและยังไม่ต้องช่วยเหลือ ตนเองหรือรับผิดชอบในการดูแลตนเองเท่ากับนิสิตนักศึกษาในประเทศตะวันตก ทำให้นิสิตนักศึกษาไทย มีวัฒนธรรมในการทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาแตกต่างไปจากที่ควรจะเป็นตามปรัชญากิจกรรมนิสิตนักศึกษา ซึ่งเกิดมาจากแนวคิดของตะวันตกด้วย นิสิตนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังมีวัฒนธรรมที่ทำอะไรตามๆ กัน ทำตามกลุ่มเพื่อน และไม่ได้จริงจังกับการทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเท่าไรนัก การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม นิสิตนักศึกษาต่างๆ อาจไม่ได้เกิดจากความสนใจที่แท้จริง หรือจากความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่มักจะเพื่อความสนุกสนาน หรือเพื่อจะได้สังสรรค์กับเพื่อนมากกว่า สอดคล้องกับที่ สัมพันธ์ มีอง(2539) กล่าวไว้ว่า นิสิตนักศึกษาสนใจร่วมกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนาน บันเทิงเป็นส่วนใหญ่ และยังต้องการความสนุกสนานจากการร่วมกิจกรรม ด้วยเหตุนี้ การเข้าไปมีส่วนร่วมใน กิจกรรมนิสิตนักศึกษาของนิสิตนักศึกษาไทยจำนวนมาก จึงมีลักษณะเข้าไปร่วมด้วยแต่ตัว โดยไม่ได้อุทิศ ทั้งกายและใจ หรือเข้าไปมีส่วนในการสร้างสรรค์สิ่งใดๆ(no contribution) ให้แก่การดำเนินงานขององค์กร นิสิตนักศึกษา ไม่ได้เป็นการใช้เวลาเพื่อปฏิบัติภาระอะไรให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น แต่เป็นการใช้เวลา ว่างที่มีอยู่มากให้หมดไปเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีนิสิตนักศึกษาส่วนหนึ่งที่ใช้เวลาอยู่ที่องค์กรนิสิตนักศึกษา มากจนกระทั่งเสียการเรียน หรือขาดความรับผิดชอบในเรื่องอื่นๆ ไป ทั้งนี้เพราะขาดความตระหนักในเรื่อง การจัดแบ่งเวลา และขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการอุทิศตนให้แก่การทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษา โดยที่คิดว่า การใช้เวลาอยู่กับเพื่อนๆ ที่องค์กรนิสิตศึกษานั้นก็ถือว่าได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาแล้ว ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงมีข้อค้นพบที่ชัดเจนที่แสดงให้เห็นว่า การที่จะให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิต นักศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ ได้มากนั้น นิสิตนักศึกษาจะต้อง มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างมีคุณภาพด้วย กล่าวคือ จะต้องใช้ทั้งเวลา พลังกาย จิตใจ และความคิดของตน เข้าไปสัมพันธ์กับการทำกิจกรรมหรือร่วมปฏิบัติการใดๆ ในองค์กรนิสิตนักศึกษาต่างๆ ดังที่ได้ระบุไว้ใน

คำจำกัดความของงานวิจัยนี้ โดยที่นอกจากจะใช้เวลาในการทำกิจกรรมพอประมาณ ไม่มากหรือน้อยเกินไป แล้ว ยังจะต้องเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นในระหว่างการประชุม มีความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พยายามที่จะปรับปรุงการทำกิจกรรมที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย พร้อมทั้งจะอาสาสมัครปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบงานต่างๆ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรม นิสิตนักศึกษาทั้งในและนอกสถาบันด้วย การมีส่วนร่วมนั้นจึงจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง การที่จะทำให้งิจกรรมนิสิตนักศึกษาเกิดประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาอย่างเต็มที่ ผู้ทำกิจกรรมจะต้องเข้าใจและให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาด้วย ไม่ใช่เพียงแค่งานเพื่อความบันเทิง หรือตามเพื่อนไปร่วมกิจกรรมด้วยเท่านั้น ดังที่ นรนิติ เศรษฐบุตร(2538) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนักศึกษาไม่ได้หมายถึงการเล่น แต่เป็นการสร้างคุณภาพ คุณลักษณะให้แก่ นิสิตนักศึกษา เป็นเสมือนส่วนหนึ่งของการสร้างเขาให้เป็นคนตามที่ต้องการ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ ยังแสดงให้เห็นด้วยว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถนำทฤษฎีตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในบริบทของสังคมไทยได้เช่นเดียวกัน โดยที่การจะนำทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้มาใช้ นั้นจะต้องศึกษาทฤษฎีนั้นให้ถ่องแท้ ว่ามีองค์ประกอบสำคัญใดบ้าง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในที่นี้ก็คือ เรื่องทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษา ซึ่งมาจากคำกริยาในภาษาอังกฤษ ว่า involve ซึ่งคำว่า involve ตามความหมายที่แอสติน นำมาใช้ในการกำหนดสาระของทฤษฎีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษานั้น เป็นคำกริยาที่มีความหมายพ้องกับคำกริยาอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งล้วนแต่เป็นคำกริยาที่แสดงถึงพฤติกรรม และเป็นคำกริยาที่บ่งบอกถึงทั้งนำตัวเข้าไปสัมพันธ์ การอุทิศทั้งกายและใจ และการแสดงความกระตือรือร้น และการให้ความสนใจต่อสิ่งต่างๆ ที่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย การมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาตามทฤษฎีของแอสติน จึงมีองค์ประกอบทั้ง 2 ด้าน คือ ทั้งปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น การที่จะประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาจึงไม่สามารถประเมินจากเพียงคำว่า นิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมหรือใช้เวลาไปร่วมอยู่ในกิจกรรมต่างๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงไร เท่านั้น แต่ยังต้องศึกษาเพิ่มเติมไปถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมนั้นๆ ด้วย ด้วย เช่น ความตั้งใจ การอุทิศทั้งกายและใจให้ ความรู้สึกร่วมต่อกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจากงานวิจัยนี้ ก็ปรากฏข้อค้นพบที่ชัดเจนแล้วว่า หากศึกษาเพียงคำว่านิสิตนักศึกษาใช้เวลาในการทำกิจกรรมนิสิตศึกษามากเพียงใด แล้วนำมาหาค่าความสัมพันธ์ ก็จะพบว่าแทบจะไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาเลย แต่หากพิจารณาในเชิงคุณภาพด้วยแล้ว จะพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองด้านนี้อยู่ ข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการอุดมศึกษาคนอื่นๆ คือ วินสตัน และมาซาฮิโร(1987) ซึ่งมองการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาเป็นสองมิติเช่นเดียวกัน คือ ปริมาณและคุณภาพ และพยายามที่จะสร้างเครื่องมือวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรที่จะครอบคลุมทั้งสองมิตินี้ เพื่อจะศึกษาความเข้มข้นของการมีส่วนร่วม(intensity of involvement) โดยที่หาค่าความถึง ผลคูณระหว่างปริมาณกับคุณภาพของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรนั่นเอง ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทั้งของ แอสติน วินสตัน

และมาสาขาโร มาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในบริบทของนิสิตนักศึกษาไทย และสามารถนำข้อค้นพบที่ได้มาอธิบายทฤษฎีตะวันตกที่ศึกษามาให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นได้ด้วย จึงนับว่าเป็นข้อค้นพบที่เด่นในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาครั้งนี้

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพหรือเชิงคุณลักษณะนั้นสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ ในระดับน้อยถึงปานกลางเท่านั้น และการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์นั้นก็เป็นการศึกษาในแง่ของความสัมพันธ์เท่านั้น ไม่ได้เป็นการอธิบายเชิงเหตุและผล เพียงแต่เป็นการศึกษาเบื้องต้นให้รู้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ อยู่หรือไม่ ก่อนที่จะลงไปศึกษาความสัมพันธ์นั้นๆ ให้ลึกซึ้งลงไปอีก ในการวิจัยครั้งนี้จึงไม่อาจสรุปเชิงเหตุผลได้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามีผลโดยตรงต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา เพียงแต่ค้นพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างตัวแปรสองด้านนี้อยู่ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวก็สอดคล้องกับผลการศึกษาเท่าที่ผ่านมากที่ว่า กิจกรรมนิสิตศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา แต่เป็นโดยอ้อมมากกว่าโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาของนิสิตศึกษานั้นไม่ได้เป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว ดังที่ ชิกเกอร์ริง และไรเซอร์(1993) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการพัฒนาของนิสิตศึกษานั้น ได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม กลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์กับอาจารย์ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสถานัน เช่นเดียวกับที่ แอสติน(1984) ก็กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของนิสิตศึกษานั้นหมายถึง การอุทิศพลังมากในการเรียน การใช้เวลาในสถานศึกษามาก การเข้าร่วมองค์กรนิสิตนักศึกษาอย่างจริงจัง และการมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และนิสิตนักศึกษาอื่นๆ มาก ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในด้านเดียว คือ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษานั้น จึงย่อมไม่ได้ครอบคลุมไปถึงตัวแปรอื่นๆ ด้วย และมีผลให้ค่าความสัมพันธ์ที่ปรากฏไม่สูงนัก อย่างไรก็ตาม นับว่าข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ ก็สามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองด้านนี้ได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยส่วนใหญ่ในด้านนี้ที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ถือเป็นข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งจากผลการวิจัยที่ได้ก็แสดงให้เห็นแล้วว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตศึกษาอยู่จริง แต่ความสัมพันธ์นี้จะส่งผลต่อกันและกันมากน้อยเพียงใด และอย่างไรบ้างนั้น ยังเป็นเรื่องที่จะต้องศึกษากันในรายละเอียดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร จะพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษานั้นมีความสัมพันธ์กับ

การพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาทั้ง 7 ด้าน คือ การพัฒนาความสามารถ การจัดการกับอารมณ์ การพัฒนาจากความเป็นตัวของตัวเองไปสู่การพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะ การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน การพัฒนาเป้าหมาย และการพัฒนาความมีคุณธรรม ดังนั้น เพื่อให้การจัดการกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเกิดผลในการพัฒนานิสิตนักศึกษาได้สูงสุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาควรมีการประเมินผลความสัมพันธ์ระหว่างกรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษากับการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยนำเครื่องมือที่ได้จากการวิจัยนี้ หรือพัฒนาเครื่องมือในลักษณะใกล้เคียงกัน ให้มีหลายๆ ระดับ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และงานพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบัน แบ่งเป็นแบบสำรวจสำหรับนิสิตนักศึกษาแต่ละชั้นปี เพื่อสำรวจระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและระดับการพัฒนาอย่างมีขั้นตอน จากนั้นนำไปให้นิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ทำการประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และการพัฒนาในด้านต่างๆ ของตนเอง ก่อนและหลังจากที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมแล้ว โดยอาจทำการประเมินเป็นประจำทุกปี ปีละ 2 ครั้ง คือ ต้นปีการศึกษา และปลายปีการศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานต่อไป เผยแพร่ผลการประเมินโดยรวม ปัญหาในการทำกิจกรรม และข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารและบุคลากรด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม และนิสิตนักศึกษาได้ทราบ และนำข้อมูลที่ได้ส่วนนี้ไปใช้พัฒนาการจัดการกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

2. องค์กรนิสิตนักศึกษาต่างๆ ควรมีการประเมินผลการดำเนินงาน โดยใช้หลักการและองค์ความรู้ด้านการบริหารองค์กรเข้ามาใช้ การประเมินผลงานขององค์กรนิสิตนักศึกษาไม่ควรจะอยู่ในรูปรายงานผลการจัดกิจกรรมต่างๆ เท่านั้น แต่ควรประเมินประสิทธิภาพขององค์กรด้วย ในเรื่องนี้ นักการศึกษาบุคลากรด้านงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม ควรจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยนิสิตนักศึกษาที่ทำกิจกรรม สร้างเกณฑ์ในการประเมินขึ้นมาด้วย ซึ่งในการใช้หลักการบริหารองค์กรเข้ามาใช้ในการประเมินงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษานั้น ในประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาไปเท่าไรนัก ตัวอย่างหนึ่งที่พบในสหรัฐอเมริกา ก็คือ ในมหาวิทยาลัยจอร์เจีย ซึ่ง วินสตัน และคณะ(1997) ได้พัฒนามาตรวัดสภาพแวดล้อมองค์กรขึ้น(The Organization Environment Scales) จากรูปแบบการวิเคราะห์องค์กรของ Weisboard เพื่อจะนำเครื่องมือนี้ไปใช้วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรนิสิตนักศึกษา จากการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เช่น เป้าหมาย โครงสร้าง ระบบการดำเนินงาน การให้รางวัล ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เป็นต้น ซึ่งหากสถาบันอุดมศึกษาไทยผลักดันให้มีการพัฒนามาตรวัดเช่นนี้ นำมาใช้ประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรนิสิตนักศึกษาต่างๆ ก็จะทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องที่ปรากฏในแต่ละองค์กร และได้แนวทางในการพัฒนาองค์กรนิสิตนักศึกษาให้ดีขึ้นได้ การที่องค์กรนิสิตนักศึกษาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมจะส่งผลให้นิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมพัฒนามากกว่าการที่นิสิตนักศึกษาทำกิจกรรมกันในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการพัฒนา ดังที่ วินสตัน ได้กล่าวไว้ว่า องค์กรนิสิตนักศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพย่อมไม่ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดการเรียนรู้หรือพัฒนาใดๆ

3. สถาบันอุดมศึกษาควรมีการออกสมุดบันทึกประสบการณ์ หรือใบประมวลประสบการณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาให้แก่ นิสิตนักศึกษาทุกคน ในขณะที่นักการศึกษาทราบดีว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกชั้นเรียนด้วย การจัดทำสมุดบันทึก หรือใบประมวลประสบการณ์ดังกล่าว จะทำให้นิสิตนักศึกษาเห็นความสำคัญของการทำกิจกรรม และสามารถนำผลไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมได้ สมุดบันทึกหรือใบประมวลผลประสบการณ์การมีส่วนร่วม จะมีลักษณะคล้ายกับใบประมวลผลการศึกษา (transcript) แต่ว่าเป็นการประมวลผลการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษา หรือโปรแกรมการฝึกอบรมต่างๆ ในด้านที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการหรือวิชาชีพที่ นิสิตนักศึกษาเรียน โดยประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ นิสิตนักศึกษา ปีที่เข้าเรียน และปีที่จบการศึกษา คณะวิชา สาขาวิชาที่เรียน เป็นต้น แต่รายละเอียดในแต่ละภาคการศึกษานั้น แทนที่จะเป็นรายวิชาและเกรดเฉลี่ยที่ได้ ก็จะเป็นรายการกิจกรรมต่างๆ ที่ นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมแทน เช่น ชื่อองค์กรนิสิตนักศึกษา ตำแหน่งในองค์กร หรือหน้าที่ที่รับผิดชอบในโครงการต่างๆ ขององค์กรนิสิตนักศึกษา การเข้ารับการฝึกอบรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเป็นผู้นำหรือการทำกิจกรรม นิสิตนักศึกษา และรางวัลหรือเกียรติยศต่างๆ ที่ได้รับเนื่องจากการทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งในการที่จะมีการบันทึกรายการของประสบการณ์ด้านกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาแต่ละรายการ ลงไปในสมุดบันทึกหรือใบประมวลนี้ นิสิตนักศึกษาต้องยื่นคำร้องที่ระบุรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรมที่มีส่วนร่วม แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาองค์กรนิสิตนักศึกษา หรือวิทยากรผู้ฝึกอบรม ลงลายมือชื่อรับรองหรือยื่นหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้กับฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา เพื่อทำเรื่องบันทึกลงในสมุดบันทึก หรือใบประมวลนี้ ซึ่งจะได้รับการรับรองจากผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา และตราประทับของสถาบัน อุดมศึกษา เมื่อจบการศึกษานิสิตนักศึกษาจะสามารถนำเอกสารนี้ไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ใช้ควบคู่กับใบประมวลผลการศึกษาในการสมัครงาน เป็นต้น การจัดทำเอกสารที่มีลักษณะดังกล่าวจะเป็นการจูงใจให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากขึ้น เพราะสามารถมองเห็นผลเป็นลายลักษณ์อักษร และจะเป็นวิธีการที่ดีกว่าการที่จะไปบังคับให้นิสิตนักศึกษาทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะขัดกับปรัชญาของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ที่ว่า กิจกรรมนิสิตนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่ นิสิตนักศึกษาทำด้วยความสมัครใจและตามความสนใจของตนเอง และไม่มีการประเมินผลเป็นคะแนน หรือเป็นส่วนหนึ่งของวิชาใดวิชาหนึ่ง

4. อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนิสิตนักศึกษาควรจะมีบทบาทในการพัฒนานิสิตศึกษามากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและมีบทบาทต่อการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตศึกษามากที่สุด จึงควรจะต้องเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำแก่นิสิตนักศึกษา สอนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมนิสิตนักศึกษาแก่นิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เช่น เทคนิคการจัดกิจกรรม วิธีการจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะการเป็นผู้นำ พร้อมทั้งให้คำปรึกษา เมื่อนิสิตนักศึกษามีปัญหาในการทำกิจกรรม เพื่อที่ นิสิตนักศึกษาจะได้ทำกิจกรรมได้อย่างราบรื่นและเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ

เต็มที่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม นอกจากจะต้องมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่ตนเป็นที่ปรึกษาแล้ว ยังจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนิสิตนักศึกษา รวมทั้งดูแลนิสิตนักศึกษาที่ทำงานกิจกรรมในองค์กรนิสิตนักศึกษาที่ตนเป็นที่ปรึกษาด้วย เช่น คอยสอดส่องว่านิสิตนักศึกษาใช้เวลาทำงานกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษามากเกินไปจนกระทบต่อการเรียน หรือความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนๆ หรือไม่ ดังนั้นนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ว่า ที่ปรึกษาองค์กรนิสิตนักศึกษาควรจะต้องคอยตรวจสอบกรรมการและสมาชิกในองค์กรนิสิตนักศึกษาและตักเตือนเมื่อเห็นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษานิสิตนักศึกษาค้นใดทำให้การเรียนตกต่ำ เกิดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ กับผู้อื่น หรือทำงานไม่เสร็จตามกำหนด เป็นต้น

5. ความมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรด้านงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา เนื่องจากบุคลากรในตำแหน่งนี้ อันได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม และเจ้าหน้าที่งานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ จึงจะสามารถนำความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของตนมาให้คำแนะนำ คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือการดำเนินการขององค์กรนิสิตนักศึกษาต่างๆ ได้ สถาบันอุดมศึกษา จึงควรส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่บุคลากรด้านนี้ โดยวิธีการต่างๆ เช่น กำหนดให้การทำงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นผลงานที่สามารถนำไปพิจารณาขอเลื่อนตำแหน่งได้ด้วย มีการจัดสัมมนา การฝึกอบรม และให้ความรู้ที่จำเป็นแก่บุคลากร ให้ไปศึกษาดูงาน ส่งเสริมให้มีโอกาสศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้มีการค้นคว้าวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษาและการพัฒนานิสิตนักศึกษาด้วย เพื่อที่จะนำองค์ความรู้และผลการศึกษาที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาต่อจากการวิจัยนี้ โดยศึกษาในเชิงลึกมากกว่าเดิม และใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่แตกต่างออกไป เช่น ทำการวิจัยสถาบัน หรือกำหนดกลุ่มประชากรให้จำกัด และควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอื่นๆ รวมทั้งการใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่แตกต่างออกไป เช่น ใช้ t-test หรือ ANOVA เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาในกลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาต่างกัน

2. ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับลักษณะหรือวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาวามีลักษณะอย่างไรบ้าง และแต่ละวัฒนธรรมส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษาต่างกันอย่างไร

3. ศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรนิสิตนักศึกษาต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา ว่ามีประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด โดยทำการวิจัยสถาบัน